

ЗАПИСКИ

НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНІ ШЕВЧЕНКА

ВИДАВНИЦТВО ПРИСВЯЧЕНЕ НАУЦІ І ПИСЬМЕНСТВУ
УКРАЇНСЬКО-РУСЬКОГО НАРОДУ

ВПОРЯДКУВАВ

МИХАЙЛО ГРУШЕВСЬКИЙ.

ТОМ V.

(1895, кн. I).

MITTHEILUNGEN DES SZEVCZENKO-VEREINES

aus dem Gebiete der Wissenschaften und der ruthenischen Literatur

REDIGIRT VON

MICHAEL HRUSZEWSKI J

BAND V.

(1895, I B.).

У ЛЬВОВІ.

Накладом Наукового Товариства ім Шевченка.

З друкарні Наукового Товариства імени Шевченка
під зарядом К. Беднарського.

Документ сей, privilegium antiquissimum, cum sigillo pensili, ruthenico idiomate in pargameno scriptum, облятував 1742 р. в гроді Галицьким Антоній Сокольніцький, стольник овруцький, bonorum villarum Połaicze, Niemiatusze, Łokutki, Czerniawicze et Kijowka ac aliorum, ad id pertinentium, hæeres, і переховав ся він в книгах гродських галицьких, в архіві краєвім львівським (Бернардинським) С. Pal. Nr. 247 f. 927. За текстом руським іде тут копія переписана латинницею. Подаю копію руську без найменших перемін (тільки значок у замінюю апострофом ').

Документ отже переховав ся в так пізній копії; в оборону єго можу тільки те сказати, що не так вона зладжена, щоб могла які претензії на маєтності поперти: надані ґрунта не описані докладно, права нового властителя не досить ясно представлені, та й обовязок служби мабуть не користо було претендентови тут вставляти.

Бжїє има ѡ станеса, Я се ѡ пань данїло, дамбоговїчъ, задѣревецкї, вѣдомо чїнїмо сїмъ нашимъ лїстомъ, кождомъ добромъ, кто коли оўзритъ на нї ѡслїшитъ єго чтѣчї, Яже ѡ дорадївса ѡ своїми прїятелїми, ѡ своїми дѣтїми, Далї єсмъ на ѡма Шандровї и братїи єго радѣвїтеї¹⁾, дворїци ѡвѣтѣ сторонѣ рѣккї Сѣкила, ѡ стрїа, кде доброславецъ сидѣлъ, тоє єсмъ ємъ далъ, со оўсѣмъ правомъ, ѡ со оўсѣмї оўжиткї, а ѡнъ мнѣ мѣтѣ и с того сдѣжитї вѣрєю ѡ правдою, намъ и дѣтемъ нашимъ, трїмї стрѣльцї, а прї томъ вѣлї скѣдоци, Пань Татомїръ Балїцкї пань ѡвашко Голешевскї, Пань Марко, Лаховицкї, Самодержа, Батаманъ Лаховицкї, а писан лїстѣ, мїа ѡна, оў шести дѣнь, на сѣго дорофѣа, подъ лѣтї Бжїа Нарожкїа, Тисаца, штирїста, Сѣмдесатѣ Трєтого, Лѣта.

М. Грушевський.

Дрібничка до генеалогії Шевченка. Д. Ол. Ковиський в своїй розправі про дитинний вік Шевченка відкинув попередню гадку, що Грушевський чи Грушівський було вуличним прїзвищем Шевченка²⁾, і метричними нотатками довів, що то було прозвище ѡ єго батьків³⁾. До сеї справи хочу навести маленьку подробицю з давнїйшого документа, видрукованого ще перед тридцятьма роками⁴⁾, але досї в сїй справі, здаєть ся, не використаного (принаймні — не пригадую собі). Се „доношениє“,

¹⁾ Вѣ латин. транскрипції: godowytey.

²⁾ Див. напр. Петрова Исторїя укр. литературы с. 29.

³⁾ Записки тов. ім. Шевченка I с. 98, порів. Кобзарь, вид. тов. ім. Шевченка т. I с. IV.

⁴⁾ Архивъ Юго-Западной Россїи ч. I т. III (Київ 1864) Nr. 49.

а властиво — прханне селян „губернѣи Смилянскої, села Кереловки“, „церкви святого Іоанна Богослава прихожан“ до еп. переяславського Гервасія, що тоді мов в своїм догляді православні парафії по Київщині, писане 20 липня 1767 р. Селяне просять дати їх парафію сину священника їх Данила Пахомієвича Ідлі, що пробував викарієм в Деркачах в сотні Золотоношській, бо Данило, як сам писав, не міг вже виконувати своїх обовязків за старостию, бувши священником в Кирилівці від р. 1722, „як тільки та церква в тім селі стала“, і парафіяне не мають собі вожда і „за разорениемъ пановъ нашихъ поляковъ и ихъ униатовъ“ застають ся без опіки релігійної. Під сим „доношенем“ підписалось звиш 80-ти селян, і на десятім місці стоїть „Грицко Грушѣвскій“. Чи не був се праїд Шевченка? Уважаючи на те, що батько Тараса Григорій уродивсь 1790 р.¹⁾, а той Грицко 1767 р. був вже старшим чоловіком (бо стоїть меж першими, та й взагалі до того доношення могли прикладати руки тільки господари), се можливо; можливо й те, що батька Тарасового названо було іменем діда. Отже в полов. XVIII в. вже були в Кирилівці фамілія Грушівських (транскрипція „Грушѣвскій“ показує, як те слово вимовлялось). Але разом з тим знаходимо між підписами і двох Шевченків (Захарій Шевченко, Евстратъ Шевченко, поминаючи „Савку Шевеця“): чи належали вони до одного роду з тим Грицьком, трудно сказати. Далі є ще кілька прізвиз, що мають звязок з Шевченком — кількох Совгарів (Игнат Совгар — двічі, мабуть помилкою, Хведор Совгаренко), що пригадують учителя Тарасового Совгирю; Гаврило (двічі) і Самійло Ковтуни і Петро Бойченко пригадують Тарасових свояків. Нарешті ще одна увага: громада, що видала нашу найкращу оздобу національну, вся цілковито неписьменна — все поставлені хрести, „а вмѣсто нас неграмотнихъ по велѣнню того жъ села Кереловки дячокъ Иванъ Невшитенко подписался“. Дячок сей мав бути з лівого берега: „доношенне“ писано мовою, паламаюю на ствль урядовий російський.

М. Грушевський.

¹⁾ Записки т. I с. 108.